

Vastaus Valviran selityspyyntöön kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsystä Kanta-Hämeen hyvinvointialueella (Dnro V/14301/2025)

Sosiaali- ja terveysalan lupa – ja valvontavirasto (Valvira) määräsi 20.3.2024 (Dnro V/25419/2023) Kanta-Hämeen hyvinvointialueen järjestämään kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyn alueellaan lainmukaiseksi 31.3.2025 mennessä. Valvira määräsi lisäksi Kanta-Hämeen hyvinvointialueen antamaan 16.4.2025 mennessä selvityksen siitä, miten hyvinvointialue on järjestänyt kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyn lainmukaiseksi.

Oma Häme toimitti selvityksen 10.4.2025.

Valvira lähetti Oma Hämeelle 11.6.2025 selityspyyntö, jossa Valvira kertoi harkitsevansa antavansa Oma Hämeelle hallinnollista ohjausta sen kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyn lainvastaisen tilanteen vuoksi.

Oma Häme toimitti selityksen 25.6.2025.

Valvira on arvioinut Oma Hämeen kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyn tilannetta ja kehitystä saadun selvityksen perusteella ja THL:n seurantatietojen perusteella ja harkitsee nyt, että se määrää Oma Hämettä järjestämään kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyn alueellaan lainmukaiseksi myöhemmin päätettävään päivämäärään mennessä ja että se velvoittaa Oma Hämeen noudattamaan määräystä sakon uhalla. Valvira päättää myös uhkasakon suuruudesta myöhemmin. Valvira harkitsee lisäksi, että se määrää Oma Hämettä antamaan 1.1.2026 toimintansa aloittavalle Lupa- ja valvontavirastolle edellä mainitun määräajan jälkeen selvityksen siitä, miten se on järjestänyt kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyn lainmukaiseksi.

Valvira varaa Oma Hämeelle hallintolain (434/2003) 34§:n ja uhkasakkolain (1113/1990) 22§:n mukaisesti tilaisuuden antaa kirjallisen selityksensä ennen asian ratkaisemista.

Selitys

Oma Häme kiittää mahdollisuudesta antaa selvityksen hoidonsaatavuuden lainvastaiseen tilanteeseen. Otamme toiminnassamme huomioon voimassa olevan lainsäädännön. Potilaiden hyvä ja oikea-aikainen sekä väestömme terveyspalveluihin vastaaminen asiakaslähtöisesti ja yhdenvertaisesti ovat Oma Hämeelle ensiarvoisen tärkeitä. Valitettavasti emme kaikilta osin ole tavoitteisiin pystyneet vastaamaan.

Erikoissairaanhoidon sairaalapalveluiden selitys

valmistelijat: Tulosaluejohtaja Mirja Ottman-Salminen ja tulosalueylilääkäri Kati Kortelainen

Erikoissairaanhoidon sairaalapalveluiden tulosalueen toiminnassa 1.4.2025 -13.9.2025 on toteutettu seuraavia toimenpiteitä erikoissairaanhoidon kiireettömän hoidon saatavuuden parantamiseksi:

1.Toiminnalliset muutokset

- a. Huhtikuun 2025 alusta keskitimme osan vastaanottotoiminnasta ja poliklinisesta kirurgiasta Kanta-Hämeen keskussairaalaan. Tavoitteena on erityisesti poliklinisen kirurgian yhdenmukainen johtaminen ja toimintavolyymin suunniteltu nosto. Näin voimme vapauttaa leikkaussaleista aikaa leikkaussaliolosuhteita edellyttävälle kirurgiselle toiminnalle.
- b. Yhdistimme toukokuusta 2025 alkaen Riihimäen ja Forssan palvelukeskuksiin osan erikoissairaanhoidon vastaanottotoiminnasta perusterveydenhuollon avopalveluiden kanssa (hoitohenkilöstö palvelukeskuksen henkilökuntaa ja erikoislääkäripalvelut erikoissairaanhoidon tulosalueelta). Näin voimme tarjota usein erikoissairaanhoidon palveluita tarvitseville asiakkaille toiminnan lähipalveluna.
- c. Urologialla on otettu käyttöön eturauhasperäisen PSA-verikokeen automatisoitu seuranta, joka vapauttaa urologien vastaanottoaikaa muuhun vastaanottotyöhön.

2.Palvelusetelien käyttö kriittisillä erikoisaloilla

- a. Silmätaudeilla on annettu palveluseteleitä kaihileikkauksiin 10/24 alkaen yhteensä 751.
- b. Silmätautien lääkärivastaanoton palveluseteliin emme valittavasti ole saaneet palveluntuottajia.
- c. Polvinivelen tekonivelleikkausten palveluseteli on otettu käyttöön kesäkuussa 2025. Seteleitä on annettu tähän mennessä 26.

3.Lääkäripalvelujen osto kriittisillä erikoisaloilla

- a. Ortopedian poliklinikalla on aloittanut ostopalvelulääkäri elokuussa 2025.

4.Kliiniset lisätyöt kriittisillä erikoisaloilla

- a. Silmätaudeilla kaihileikkaukset ja silmänpohjan laserointi.
- b. Urologialla kystoskopiautkimukset.

5.Tiedolla johtamisen parantaminen

Vuodenvaihteen potilastietojärjestelmien vaihto aiheutti tietojohdamisen haasteen, koska Tietoportaalin yhteydet jouduttiin rakentamaan uudestaan. Kevään 2025 aikana olemme rakentaneet raportointia, jotta voimme aloittaa säännöllisen, viikoittaisen/kuukausittaisen raportoinnin yksiköissä ja erikoisaloilla. Tämä tukee jatkossa johtamista.

6.Tilastointivirheiden korjaaminen on kesken

THL:n menevässä tilastossa on edelleen käyttäjälähtöisiä virheitä, joita emme ole saaneet kaikkia korjattua. Jatkamme selvitystä ja kirjaamista tekevien työntekijöiden koulutusta.

7.Operan käyttöönotto



Leikkaustoiminnan toiminnanohjausjärjestelmän, Operan, käyttöönotto aiheutti keväällä 2025 leikkaustoiminnan supistuksia. Järjestelmä on nyt käytössä ja siinä on myös ominaisuuksia, jotka tukevat leikkaustoiminnan tiedolla johtamista.

8. Henkilöstön rekrytointien onnistuminen

- a. Olemme saaneet korjattua leikkaustoimintaa pitkään vaikeuttaneen hoitohenkilöstövajeen. Toukokuusta 2025 alkaen käytössämme on COVID-19 pandemiaa edeltänyt leikkaussalikapasiteetti (10 elektiivistä salia, joka tarkoittaa kahden salin lisäystä aiempaan). Tammi – elokuussa 2025 olemme leikanneet 627 kiireetöntä potilasta enemmän leikkaustoiminnassa kuin vastaavana aikana edellisenä vuonna 2024.
- b. Kirurgian osastotoimintojen hoitohenkilöstövaje on korjaantumassa.
- c. Ortopedialla on kesän 2025 aikana aloittanut kaksi uutta ortopedian erikoislääkärinä ja kolmas ortopedi aloittaa syksyn 2025 aikana.

Koska THL:n hoidon saatavuuden tilastoissa on kirjaamisen virheitä, käytämme hoidon saatavuuden seurannassa myös muita, sisäisiä lähteitä (taulukko 1).

Potilastietojärjestelmän Kutsusovelluksesta (Tietoportaali) saatujen tietojen mukaan 13.9.2025 tulosalueella oli yhteensä 394 potilasta odottanut ensikäyntiä (hoidon tarpeen arviointia) yli 90 vrk. Tämä on merkittävästi parempi kuin maaliskuun 2025 lopussa ja huomattavasti parempi kuin aiemmissa selvityksissämme / selityksissämme.

Kaikkien muiden kuin operatiivisten hoitojen osalta olemme lain edellyttämällä tasolla, joten pääosin olemme seuranneet leikkaushoitoa odottavien määrää. Kesän toiminnan sulut (henkilöstön lakisääteiset lomat on keskitetty) aiheuttavat aina sen, että syksyn alkaessa odotusajoissa on nousua. Yli 180 vrk hoitoa odottaneita oli 13.9.2025 yhteensä 350, joista 150 oli silmäleikkaukseen (pääosin kaihileikkaukseen) odottaneita. Silmäleikkauksia lukuun ottamatta kokonaistilanne on menossa parempaan suuntaan. Syksyn 2025 aikana meillä on kaikki edellytykset saada hoitoa odottavien tilanne lain edellyttämälle tasolle.

Pyydämme Valviraan huomioimaan asian ratkaisemisessa, että 31.8.2023 tilanteeseen pohjautuvassa selvityksessämme ensikäyntiä / hoidontarpeen arviointia yli 90 vrk odottaneita oli yhteensä 1 454 ja yli 180 vrk:n ajan hoitoa odottaneita oli 1 236 potilasta. Vaikka 31.7.2025 luvut ovat nousseet kevästä 2025, niin kokonaisuus huomioiden hoidonsaatavuuden suuntamme on oikea.

Taulukko 1. Ensikäyntiä yli 90vrk ja leikkaushoitoa yli 180vrk odottaneet potilaat (suurimmat erikoisalot, mutta yhteissumma on kaikkia erikoisaloja koskeva) Lähde: Tietoportaalien kutsusovellus.

Erikoisala	Ensikäyntiä odottavat		Leikkaushoitoa odottavat	
	31.3.2025	13.9.2025 *	31.3.2025	13.9.2025**
Ortopedia ja käsikirurgia	434	150	30	39
Urologia	163	9		3
Silmätaudit	26	162	39	150
Plastiikkakirurgia		24	74	72
Vatsaelinkirurgia			36	57
Verisuonikirurgia		35		
Korva-, nenä- ja kurkkutaudit		2	43	17
Kaikki yhteensä	702	394	246	350

Riskien arviointia

Suurimmat riskit liittyvät silmätautien ja ortopedian erikoisaloihin.

Silmätautien hoidon saatavuus

- Silmätautien osalta tilanne on edelleen haastava. Kehittämistoimenpiteiden ansiosta tilanne on kuitenkin parempi kuin vuonna 2023.
- Kaihileikkauspalvelusetelit ovat käytössä, mutta haasteena on yksityissektorin riittämätön kapasiteetti.
- Vuoden 2025 aikana on aloitettu uusien kaihikirurgien (3) kouluttaminen. Valtakunnallisesti kaihikirurgeista on vajetta, joten tämä on panostus myös tulevaisuuteen.
- Kehitämme työnjakoa lääkäreiden ja sairaanhoitajien kesken. Optikoiden on tarkoitus aloittaa uutena ammattiryhmänä syksyllä 2025. Optikoiden työtehtäviksi on suunniteltu mm keratokonuspotilaiden piilolasisovitukset, osa sarveiskalvopotilaiden tutkimuksista ja silmän etuosan kuvaaminen. Näillä työtehtävien muutoksilla saamme lisättyä erityisesti silmälääkäreille vastaanottoaikoja.
- Lisäksi silmätautien vastaanottotoiminnassa on otettu käyttöön uusia toimintatapoja (esim. lasiaispoliklinikka, makulapoliklinikka, lasertutkimuspäivät). Keskittymällä yhteen potilasryhmään tietyksi ajankohdaksi ja moniammatillisesta työjaosta sopimalla saamme yhden työpäivän aikana hoidettua enemmän potilaita kuin perinteisellä toimintatavalla.
- Silmätautien johtamista on kehitetty ja lääkäreiden kouluttamiseen on panostettu, jotta voimme vahvistaa klinikan houkuttelevuutta silmälääkäreiden keskuudessa uusien silmälääkäreiden rekrytoimiseksi.

Ortopedian hoidon saatavuus



- Ortopedien rekrytointi on onnistunut ja panostamme uusien ortopedien koulutukseen.
- Jatkamme toiminnan kehittämistä edelleen erityisesti tekonivelkirurgiassa.

Raportointi

- Riskinä / ongelmana on edelleen toiminnasta syntyvien raporttien poikkeamat THL:n raportointiin verrattuna. Tarkistamme, muokkaamme ja korjaamme omaa raportointiamme (hakuehtojen oikea määrittely, kirjaamiskäytäntöjen koulutus, poikkeamien nopea havainnointi).
- Kirjaamiseen liittyvien käyttäjälähtöisten virheiden vuoksi THL:n tilastossa on virheitä. Vastuu tietojen oikeellisuudesta on meidän, joten kehitämme kirjaamisen ja raportoinnin oikeellisuutta.

Kapasiteetti

- Maaliskuussa 2026 koko erikoissairaanhoidon muuttaa uuteen ASSI-sairaalaan, joka vaikuttaa tilapäisesti kiireettömän erikoissairaanhoidon saatavuuteen alkuvuoden aikana (henkilöstön perehdytys, muutto ja uusien tilojen ja toimintamallien haltuunotto).
- Uudessa sairaalassa tulee olemaan käytössä kaksi leikkaussalia enemmän ja nykyistä enemmän kirurgisia osastopaikkoja. Vuoden 2026 aikana pystymme nostamaan leikkauskapasiteettia entisestään.

Pyydämme huomioimaan mahdollista uhkasakon määrääikää määrätessään Valvira tai uusi Lupa- ja valvontavirasto ottaisi huomioon, että uusi sairaala otetaan käyttöön keväällä 2026.

Kuntoutuksen tulosalueen selitys

valmistelija: tulosaluejohtaja Virpi Kröger

Kuulokeskuksen kuulon ensikojeen sovittamiseen jonossa on 1.9.2025 660 asiakasta, joista 225 asiakasta on odottanut yli 180 vrk. Näistä ajanjaksolla 1.1-31.8.2025 sovittamiseen on tullut 472 asiakasta. Läheteiden käsittely on tapahtunut alle 3 viikossa. Kuulokojeen uusintaan ja diagnostisiin tutkimuksiin kuulokeskuksessa ei ole jonoa.

Kuulokeskuksen toiminnan selvitys

Kuulokeskuksen audionomitilanne heikkeni loppukevään 2024 aikana ja sen myötä ensikojeen sovittamiseen pääsy huononi. Valmiiden audionomien rekrytointi ei ole onnistunut, mutta kevään 2025 aikana on koulutettu HUS yhteistyönä 3 audionomia, jotka valmistuvat syksyn 2025 aikana. Audionomikoulutusta ei ole järjestetty useampaan vuoteen Suomessa, minkä vuoksi Suomessa on audionomivajaus.

1.1.2025 alkaen on kilpailutuksen jälkeen otettu käyttöön ostopalvelu kuulokojeen sovittamiseen. 9.9.2025 mennessä ensikojeen sovituspalvelu on ostettu 739 asiakkaalle, mikä on maksimimäärä, mitä palveluntuottajat ovat voineet tarjota.

⁂

Arvion mukaan 31.12.25 mennessä tarvitaan 533 ensikojeen sovitusaikaa asiakkaille, jotta yli 180 päivää jonottaneet saadaan hoidettua. Ostopalvelun määrä on noin 80 asiakasta kuukaudessa eli 320 asiakasta loppuvuoden 2025 aikana. Omana toimintana tarvitaan vähintään 54 sovitusaikaa kuukaudessa. Tämä onnistuu lisääntyvän audionomihenkilöstön myötä. Lisäksi kuulokeskuksessa asiakasprosesseja muokataan ja kuulokojeiden huoltojen prosessia on muokattu nopeammaksi. ja Näin saadaan aikasäästöä henkilöstölle muuhun asiakastyöhön.

Suun terveydenhuollon tulosalueen (erikoissairaanhoidon) selitys

valmistelija: tulosaluejohtaja Laura Nikkarila

Suun terveydenhuollossa yli 6 kuukautta odottaneita erikoissairaanhoidon asiakkaita oli 18 Tietoportaalista 31.8.2025 tilanteen mukaan katsottuna. Vuoden 2025 loppuun mennessä yli 6 kuukautta hoitoa odottaneita asiakkaita ei enää ole.
Lähetteet saadaan kaikki käsiteltyä alle 21vrk:n aikarajan sisällä.

Hämeenlinnassa 22.9.2025

Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Arja Tomminen
johtajaylilääkäri, Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Jarmo Lappalainen
terveydenhuollon toimialajohtaja, Kanta-Hämeen hyvinvointialue

Jarmo J Koski
hallintoylilääkäri, terveydenhuollon toimiala

Mirja-Ottman-Salminen
tulosaluejohtaja, erikoissairaanhoidon sairaalapalveluiden tulosalue

Kati Kortelainen
tulosalueylilääkäri, erikoissairaanhoidon sairaalapalveluiden tulosalue

Virpi Kröger
tulosaluejohtaja, kuntoutuksen tulosalue

Laura Nikkarila
tulosaluejohtaja, suun terveydenhuollon tulosalue

